

RĪGAS DOMES
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS
UN SPORTA DEPARTAMENTS

RĪGAS CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

darba ar bērniem un jauniešiem

2013. gada pārskats

Darba ar bērniem un jauniešiem raksturojums Rīgas Centrālajā bibliotēkā un tās filiālbibliotēkās

Rīgas Centrālajā bibliotēkā (RCB) un visās tās filiālēs mērķtiecīgi ir veidots ģimenes bibliotēkas modelis, kur katrs var saņemt viņam nepieciešamo bibliotekāro pakalpojumu, kur vienlīdz interesanti ir mazulim, vecmāmiņai, tētīm, māmiņai, studentam, strādājošajam u.c. Tradicionāli RCB īpaši tiek akcentēts darbs ar bērniem un jauniešiem nozīmīgums. RCB un 26 tās filiālbibliotēkās (2013.g. RCB filiālbibliotēkā "Avots" remonta), ir 19 bērnu nodaļas, papildus tām - 4 atsevišķas telpas mazuļiem, 2 pusaudžiem un 3 spēlēm un rotaļām, bet tajās RCB filiālēs, kurās ir nelielas telpas, ir izdalītas bērnu zonas. Kvalitatīvi bibliotekārie pakalpojumi bērniem ir pieejami arī RCB ārējā apkalpošanas punktā "Saulaino dienu bibliotēkā" Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā (BKUS).

Apjomīgs pasākumu kopums, nozīmīgi finansiālie resursi 2013.gadā veltīti tam, lai veicinātu bērnu lasītprasmi, lai rosinātu lasītprieku pusaudžiem un jauniešiem. Nozīmīgākie no tiem:

- bibliotekāro apkalpošanas darbu jaunās telpās uzsāka RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēka, kur bērnu nodaļā ir kvalitatīvs krājums un aprīkojums, veikti remonta darbi RCB filiālbibliotēkā "Avots", te bērni varēs dažādus izdevumus iepazīt skaistā un mūsdienīgi aprīkotā bērnu nodaļā;
- bērnu nodaļu un zonu labiekārtošana (RCB Mežciema, Pļavnieku filiālbibliotēkas, RCB filiālbibliotēka "Rēzna"), daudzās filiālbibliotēkās papildināts rotaļlietu un galda spēļu klāsts;
- jaunu pakalpojumu ieviešana:
 - darbu uzsāka "Mobilā Saulaino dienu bibliotēka" – bibliotēkas pakalpojumu sniegšana bērnu slimnīcas Ķirurģiskajā nodaļā (RCB ārējais apkalpošanas punkts "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS);
 - RCB lietošanas noteikumi vieglajā valodā, kas bērniem palīdzēs labāk saprast savus pienākumus, atbildību, tiesības;
 - digitālās prezentācijas bērniem "Ielūgums uz bibliotēku" izveidošana vieglajā valodā;

Foto: RCB Ziemeļblāzmas filiālbibliotēkas
Bērnu literatūras nodaļa

Foto: RCB blogs bērniem ar digitālo
prezentāciju vieglajā valodā

- krājuma bērniem pilnveidošana – 2013. gadā pabeigta krājuma bērniem plaukta indeksu maiņa, pabeigta šo izdevumu marķēšana;
- RCB bloga bērniem www.bibliotekaberniem.blogspot.com regulāra papildināšana, kur informācijas ievadišanu veic filiāļu bibliotekāri;
- daudzveidīgu tematisko pasākumu organizēšana (2013. gadā 1281 pasākumi).

Izvērtējot 2013. gada darbu ar bērniem un jauniešiem RCB kopumā, vērojami divi nozīmīgi virzieni – palielinājies bibliotekāro stundu skaits, kurās bērni, t.sk. vidusskolēni, iepazīst bibliotēku un tās pakalpojumus, intensīvāks bijis darbs ar interešu grupām - lasītāju klubīni, radošas nodarbības, akcijas visiem interesentiem.

Skaitlisko rādītāju dinamika

2013. gadā RCB un tās filiālēs reģistrēti **61 807** lasītāji, no kuriem **16 899** (27% no kopskaita) ir bērni un jaunieši līdz 18 gadiem. Skaitlisko rādītāju dinamika RCB filiālēs ir dažāda, tomēr vērojams, ka kopumā saglabājusies iepriekšējo gadu tendence – samazinās lasītāju skaits, bibliotēkas apmeklējumu skaits, mazāk lasīšanai tiek ņemtas grāmatas.

	2013. gads			2012. gads			Dinamika
	Kopskaits	Bērni līdz 18 gadiem	%	Kopskaits	Bērni līdz 18 gadiem	%	
Lasītāju skaits	61 807	16 899	27%	61 043	17 143	28%	- 244
Apmeklējumu skaits	923 809	191 749	21 %	985 979	207 774	21%	-16 025
Izsniegums	1 475 480	238 419	16 %	1 539 922	272 022	18%	-33 603
Lasītība		14			15		
Apmeklētība		11			12		
Pasākumu skaits	1 855	1281	69%	1 870	1 186	63%	+ 95

Skaitliskos rādītājus ietekmējošie faktori – novērojumi un secinājumi:

- valstī samazinās skolēnu skaits - pēc Centrālās statistikas pārvaldes Sociālās statistikas departamenta Iedzīvotāju statistikas daļas sniegtās informācijas¹, tiek prognozēts skolēnu skaita samazinājums arī nākamajos 5 mācību gados;
- 2013. gadā RCB reģistrēti 1213 pirmsskolas vecuma bērni (0-7 gadi); 4641 jaunākā skolas vecuma bērni (1.-4.kl.); 7260 vidējā skolas vecuma bērni (5.-9.kl.), kas apliecina, ka nepieciešamība izmantot bibliotēkas pakalpojumus palielinās, bērniem pieaugot. Jāņem vērā arī tendence – mazuļu (pirmsskolas vecuma bērnu) vecāki paši izvēlas lasāmvielu bērniem bez viņu reģistrēšanas bibliotēkā (skat. izpēti sadaļā "Bērnu un jauniešu literatūras krājuma veidošana un papildināšana");

¹ Skolēnu skaita izmaiņu prognoze turpmākajos gados. – Resurss pieejams elektroniski : <http://izm.izm.gov.lv/ministrija/lidzdaliba/viedoklis/ATR/prognoze.html>

- vērojams, ka lasītāju, bērnu, skaits palielinājies tajās struktūrvienībās, kuras atsākušas darbu pēc renovācijas (RCB Bērnu literatūras nodaļa) un filiālēs, kurās kur tiek piedāvāti bērnu interesi saistoši pakalpojumi, piemēram, Xbox 360 Kinect datorspēles RCB Šampētera filiālbibliotēkā lasītāju - bērnu līdz 18 gadiem apmeklējumu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājies par 1034 ;
- nozīmīga ir bibliotekāra profesionālā kompetence - prasme un spēja komunicēt ar bērniem un jauniešiem. Aktivizējot darbu ar bērniem, teicamus rezultātus guvuši vairāki bibliotekāri RCB Imantas filiālbibliotēkā (+182*), RCB Grīziņkalna filiālbibliotēkā (+72*), RCB filiālbibliotēkā "Zemgale" (+50*) u.c.
** lasītāju - bērnu līdz 18 gadiem - skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu*
- bibliotēkas apmeklējumu skaits krasi ir mazinājies tajās filiālēs, kur ilgstoša laika posmā (vairāk par 2 mēnešiem) nav bijis bibliotekāra darbam ar bērniem un tāpēc netiek organizēti pasākumi, trūkst individuālas attieksmes, uzmanības;
- 11 RCB filiālēs 2013. gadā tika veikta krājuma inventarizācija, 10 no tām vērojams visu skaitlisko datu samazinājums, jo šajā laikā netika veikts bibliotēkārās apkalpošanas darbs;
- atsevišķās filiālēs vērojama datorpakalpojumu izmantotāju – bērnu - skaita samazināšanās, jo:
 - interneta izmantošana kļūst arvien pieejamāka gan māsājniecībās, gan izmantojot viedtālruņus;
 - bibliotēku aprīkojuma (kopēšanas iekārtas, datori) nolietojšanās samazina pakalpojumu kvalitāti;
- darbā ar bērniem un jauniešiem ir nepieciešama jaunu pakalpojumu ieviešana, piemēram, pilotprojekti krājuma papildināšanai (datorspēles, plašs CD, DVD, klāsts, galda spēles u.c.), lielāka vērība veltāma personāla kvalifikācijai.

Metodiskā un konsultatīvā darba organizācija

RCB metodisko un konsultatīvo darbu veic Bibliotēku dienests. Lai uzlabotu RCB darbu ar bērniem un jauniešiem kvalitāti, 2013. gadā veikti pasākumi:

- starptautisko un nacionālo lasīšanas veicināšanas programmu organizēšana, koordinēšana, vadība - "Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļa", LNB lasīšanas veicināšanas programma "Bērnu žūrija" u.c.;
- profesionālās pilnveides nodarbības RCB bibliotekāriem:
 - seminārs "Bibliotēkas lietotāji bērni un pusaudži ar īpašām vajadzībām : kā strādāt ar šo lietotāju grupu" (vieslektore S.Kraukle, 19.09.2013.)
 - "Bibliotēkā darba ar lasītāju grupām pilnveidošana" (I.Stranga, 12.12.2013.)
- RCB bibliotekāru informēšana par darbu ar bērniem un jauniešiem aktualitātēm – izveidots materiāls "Latvijas publisko bibliotēku darbs ar lasītāju grupām : Ieskats reģionu centrālo bibliotēku darba pārskatos par 2012.gadu"; publicēti raksti RCB izdevumā "Jaunās Vēstis" : "Konference par bērnu un pusaudžu literatūru" (http://www.rcb.lv/UserFiles/File/Jaunas_Vestis/2013/Jaunas_Vestis_Nr6_2013.pdf), "Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļa"

(http://www.rcb.lv/UserFiles/File/Jaunas_Vestis/2013/Jaunas_Vestis_Nr8_2013.pdf) u.c.;

- RCB bloga bērniem www.bibliotekaberniem.blogspot.com satura veidošana;
- RCB pasākumu bērniem un jauniešiem ikmēneša plānu sastādīšana;
- projektu realizācija – ”Bibliotēka – integrācijas veicinātāja Rīgā” par pakalpojumu pilnveidošanu bērniem ar īpašām vajadzībām u.c.;
- RCB pasākumu koordinēšana un vadīšana – RCB radošo aktivitāšu telts bērnu svētkos Vērmanes dārzā u.c.
- konsultatīvais atbalsts RCB bibliotekāriem - regulāras vizītes filiālbibliotēkās un individuālas RCB bibliotekāru konsultācijas darba ar bērniem pilnveidošanai.

Bērnu un jauniešu literatūras krājuma veidošana un papildināšana

Komplektēšanas darbs RCB notiek atbilstoši ”RCB krājuma attīstības un komplektēšanas koncepcijai”. Kvalitatīva krājuma veidošanai notiek RCB Komplektēšanas padomes sēdes, kur izvērtējumam paredzēto izdevumu sarakstā ir iekļauti bērnu izdevumi pa vecuma grupām, lai katrai no tām varētu piedāvāt jaunākās literatūras klāstu. 2013.gadā iepirkti visi Latvijas lielāko izdevniecību piedāvātie izdevumi bērniem un jauniešiem latviešu valodā, veikts pieprasīto un trūkstošo izdevumu svešvalodās iepirkums.

Izdevumu skaita iepazīšana pēc RCB summārās uzskaites grāmatas (fiksēts tikai B un J nodaļu daiļliteratūras izdevumu skaits, tāpēc iespējama tikai šo datu analīze) atklāj, ka kopumā samazinājies pirmsskolas un sākumskolas skolēnu auditorijai saņemto izdevumu skaits, bet palielinājies ieguldīto finansu līdzekļu apjoms. Aplūkojot jaunieguvumu procentuālo atbilstību lasītāju skaitam, vērojams - RCB ir 5854 bērni līdz 4.klasei, t.i., 9 % no kopējā lasītāju skaita (61 807), šai vecuma grupai iegādāts 13 % jauno izdevumu.

	2013.g.		2012.g.		Dinamika (saņemto fizisko vienību skaits)	Dinamika (finansu līdzekļi)
	Saņemto (iepirkto) fizisko vienību skaits	Finansu līdzekļi (Ls)	Saņemto (iepirkto) fizisko vienību skaits	Finansu līdzekļi (Ls)		
Fizisko vienību kopskaits RCB	27 277	154 845,00	30910	133 331,41	- 3633	+21 513,59
Pirmsskolas vec. bērniem	2 436 (9%*)	10 867,52	2591 (8%*)	9 393,60	-155	+1 474, 47
1.-4.klase	1 356 (5%*)	7 131,98	1394 (5%*)	5 152,05	-38	+1 979, 93
Kopā (pirmsskolas un 1.-4.kl.)	3 762 (14%*)	17 999,50	3985 (13%*)	14 545,65	-223	+3 453,85

**% no kopējā saņemto fizisko vienību skaita*

2013. gadā RCB un visās filiālēs pabeigta plaukta indeksa maiņa izdevumiem, kas atrodas bērnu nodaļās un zonās. Paveikts nozīmīgs darbs, lai lasītāji RCB elektroniskajā katalogā ātri un ērti varētu iegūt informāciju gan par konkrētu izdevumu atrašanās vietu bibliotēkā, gan par izdevumiem bērniem kopumā (atlases iespēja, veicot paplašināto meklēšanu). Izmantojot plaukta indeksu, iespējama arī detalizētāka krājuma bērniem izpēte,

piemēram, nosakot krājuma kvalitātes pamata rādītājus – apgrozību, lasītību pa vecuma grupām.

	Lasītāju skaits	Krājums - daļlīteratūra	Krājums nozaru literatūra	Krājums kopā	Izsniegums - daļlīteratūra	Izsniegums - nozaru literatūra	Izsniegums	Apgrozība	Lasītība
Pirmsskolas vecuma bērni	1213	28 052	5 200	33251	31 374	4 766	36140	1.1	29.8
1.-4.kl. skolēni	4641	28 932	7 296	36 228	28 026	4 373	32 399	0.9	7.08
5.-9.kl. skolēni	7260	27 065	24 347	51412	28 294	13 063	41 357	0.8	5.7
Tematiskie plaukti (dažādi temati kopā)				1733			1656	0.9	
Temats "Pusaudžiem"				2526			2455	1.0	

Secinājumi:

- lasītība vislielākā ir izdevumiem pirmsskolas vecuma bērniem, kas apliecina :
 - bieži šos izdevumus saņem vecāki, neregistrējot bērnu bibliotēkā;
 - grāmatas mazuļiem ir plānas, ātri iepazīstamas, tāpēc vienā apmeklējuma reizē tiek izsniegti vidēji 3-4 izdevumi;
 - grāmatas mazuļiem aktīvi lasa arī 1.-2. klašu skolēni.
- vislielākais izdevumu skaits uz 1 lasītāju ir pirmsskolas vecuma grupā – 27 (arī vislielākā lasītība - 29); vismazākais izdevumu skaits uz 1 lasītāju ir 5.-9. klašu grupā – 7 (vismazākā lasītība – 0.8);
- daļlīteratūra tiek lasīta intensīvāk (izsniegums ir lielāks nekā krājums), bet maz lasīšanai tiek ņemti nozaru izdevumi (izsniegums gandrīz 2 reizes mazāks nekā krājums);
- tematisko plauktu apgrozības rādītājs ir pielīdzināms vidējam līmenim;
- detalizēta krājuma bērniem izpēte svarīgāka ir nevis iepazīstot datus par RCB krājumu kopumā, bet veicot konkrētas filiāles datu izpēti, jo atšķirības struktūrvienību krājumu saturā un izmantošanā ir nozīmīgas.

Izvērtējot krājuma bērniem kvalitāti, RCB bibliotekāri norāda, ka kopumā tas ir labs un atbilstošs pieprasījumiem. Līdzīgi kā iepriekšējā gadā, skolēnu pieprasītākās bijušas fantastikas un piedzīvojumu grāmatas, detektīvi un komiksi, bet mazuļu interesi rosinājušas vizuāli spilgtas atraktīvās grāmatas ar pārsteigumiem, "noslēpumiem", skaņām. Pieprasītākas kļūst grāmatas ar paralēliem tekstiem divās valodās, populāri ir žurnāli bērniem. Bibliotekāri norāda, ka trūkst filmas (DVD), klausāmās grāmatas (CD), un, kā katru gadu, problemātiska ir skolēnu nodrošināšana ar izdevumiem no skolu ieteicamās literatūras sarakstiem, īpaši skolām ar krievu mācību valodu. Saraksti katru gadu mainās un tāpēc nav iespējams veikt pieprasīto izdevumu piekomplektēšanu.

2012. gadā tika aizsākta tematisko plauktu izveidošana bērniem un pusaudžiem. Šāds krājuma bērniem kārtojuma modelis RCB kļuvis populārs – 2013. gadā ir paplašinājies to filiāļu skaits, kas izmanto tematisko kārtojumu. Pieprasītākie (BIS ALISE datu izpēte) ir izdevumi no tematiem "Pusaudži", "Vaļasprieki", "Meitenēm", "Zēniem", bet dažu tematu lietderību būtu jāizvērtē, piemēram, "Ceļojumi", "Pirāti".

Uzziņu darbs, informācijas pakalpojumi, informācijas prasmju un iemaņu attīstīšana

RCB un tās filiālbibliotēkās skolēni un studenti ir tie, kuriem visbiežāk nepieciešama daudzveidīga un plaša informācija par kādu noteiktu tematu un kuri visvairāk izmanto dažādus avotus informācijas iegūšanai - RCB krājumu, elektronisko katalogu, datubāzes, interneta resursus u.c. Lai pilnveidotu bērnu prasmes meklēt un atlasīt, kārtot nepieciešamo informāciju, lai iepazīstinātu ar bibliotēkas pakalpojumiem un pieejamajiem resursiem, RCB tika organizētas **bibliotekārās stundas**.

Bērnodārzu bērni ekskursijās uz bibliotēku iepazīna grāmatu daudzveidību, mācījās alfabētu, piedalījās rotaļās. Sākumskolas skolēni iepazīna bibliotēkas lietošanas noteikumus, izdevumu veidus, to izvietojumu plauktos (RCB Juglas, Grīziņkalna filiālbibliotēkas, filiālbibliotēka "Zvirbulis"), pētīja grāmatu uzbūvi, tikās ar ilustrāciju veidotājiem (RCB Ķengaraga filiālbibliotēka), noskaidroja atšķirības skolas un publiskās bibliotēkas darbā (RCB Mežciema filiālbibliotēka), iepazīna RCB mājaslapu un blogu bērniem (RCB Mežciema filiālbibliotēka, filiālbibliotēkas "Zemgale", "Vidzeme"). Vidējo un vecāko klašu skolēniem noderīga bija padziļinātu bibliotekāro zināšanu un informācijas meklēšanas prasmju apgūšana, iepazīstot nozīmīgākās datubāzes (RCB Grīziņkalna, Imantas, Ilģuciema, Mežciema filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Zemgale").

Interesanti pasākumi:

- "Bibliotēkas dārgumu meklēšana" : bibliotekārā stunda – ekspedīcija, ņemot līdzi mugursomu, kabatas lukturīti, fotoaparātu, proviantu jeb cepumu kārbu. Pasākuma norise - svarīgāko bibliotēkas terminu noskaidrošana, iepazīstot telpas; mīklu par grāmatām minēšana; bērnu iesaistīšana uzdevuma veikšanā – tika atrasta pele ar vēstuli, kurā bija doti tālākie uzdevumi, piemēram, pie dažādiem medijiem bija jāatrod pārējās pazudušās peles, vienu bija jāsameklē tumsā, tāpēc noderēja lukturītis (RCB Šampētera filiālbibliotēka).
- "Orientēšana grāmatu plauktos": bibliotekārā stunda – spēle, kurā bērniem tika izdalītas lapiņas ar grāmatu autoriem un nosaukumiem, viņiem pēc iespējas ātrāk bija jāveic uzdevums - sameklēt norādītās grāmatas plauktos un arī salikt grāmatas vietā. Grāmatās bija nākamā uzdevuma fragmenti, kuri bija jāsaliek kopā, lai atšifrētu saldumu atrašanās vietu (RCB Daugavas filiālbibliotēka).

Foto: Pasākumu cikls
"Iepazīsti UDK" RCB
filiālbibliotēkā "Pārdaugava

Foto: Orientēšanās konkurss RCB
Pļavnieku filiālbibliotēkā

Dažās RCB filiālēs lietderīga bijusi **tematisko mapju** veidošana. Tajās ievietotos materiālus izmantojuši gan skolēni, papildinot zināšanas dažādos mācību priekšmetos, gan bibliotekāri, organizējot izstādes un pasākumus, gan arī visi, kurus ieinteresējuši mapju temati:

- "Ziemeļvalstu bērnu rakstnieki", "Latviešu bērnu rakstnieki", "Aizrobežu bērnu rakstnieki un pasakas", "Interesanti par visu" (RCB Čiekurkalna filiālbibliotēka);
- "Skolas parastas un neparastas" (RCB Juglas filiālbibliotēka);
- "Gadalaiki un latviešu tautas tradīcijas", "Laiņi lūgti Maskačkā!", "Katram sava maska", "Pilis un bruņinieki", "Internets – draugs vai ienaidnieks?" (RCB filiālbibliotēka "Rēzna");
- "Dzīvnieki", "Daba", "Putni", "Rīga", "Latvija" (RCB filiālbibliotēka "Vidzeme");
- "Gadalaiki", "Izgatavo pats!" (RCB Jaunciema filiālbibliotēka);
- "Valts svētki un atceres dienas", "Latvju raksti", "Rīga" (RCB Imantas filiālbibliotēka);
- "Bērnu drošība internetā un sociālajos tīklos", "Karjera un izglītība", "Kur iet mācīties?", "Mārtiņi" (RCB filiālbibliotēka "Strazds");
- "Bērni lasa – bērni zīmē : Bērnu radošie darbi", "Sprīdītis dodas pasaulē", "Pasaku varoņi", "Manai Rīgai" (RCB Ķengaraga filiālbibliotēka).

Lai iepazīstinātu bērnus ar jaunajiem izdevumiem, tika organizēti **jauniegvumu apskati**. Dažās filiālēs tie bija regulāri pasākumi, citās – atsevišķas informācijas dienas. Jaunāko bērnu literatūru iepazīt tika rosināti ne tikai mazie lasītāji, bet arī viņu vecāki un pedagogi - veidoti jauniegvumu saraksti, kas nosūtīti skolām, bērnodarziem (skat. nod. "Ģimenes iesaistīšana lasīšanas veicināšanā").

Bērniem nozīmīga ir vizuālā informācijas uztvere, tāpēc arvien biežāk RCB pasākumos tika izmantotas **PowerPoint prezentācijas**. Bērnu interesi saistošas bijušas prezentācijas par bibliotēku un pakalpojumiem (RCB Sarkandaugavas, Ķengaraga filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Rēzna"), bibliotēkas novadu-apkaimi (Sarkandaugavas filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Vidzeme"), drošu interneta lietošanu (RCB Šampētera filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Strazds"), par datubāzēm (RCB filiālbibliotēka "Zemgale"), gadskārtām un valsts svētkiem (Sarkandaugavas filiālbibliotēka un filiālbibliotēkas "Pūce", "Rēzna"). Juglas filiālbibliotēkas bibliotekāri veidojuši vairākas prezentācijas pusaudžu auditorijai – "Džinsu vēsture", "Karību jūras pirātam Džonijam Depam jubileja" u.c. Vairāk nekā 50 prezentācijas sagatavotas RCB Imantas filiālbibliotēkā – "Grāmatu draugs", "Pirmā iepazīšanās ar bibliotēku" u.c.

Foto: Jauno grāmatu nedēļa RCB Imantas filiālbibliotēkā

Foto: Materiālu kopa Karjeras dienās RCB Bolderājas filiālbibliotēkā

Pasākumi dažādām vecuma grupām

Izvērtējot pasākumu kopumu bērniem un jauniešiem jāsecina, ka tas ir bijis ļoti intensīvs – RCB organizēti **1855** pasākumi, no tiem bērniem – **1281** (**69%** no kopskaita). Informācija par pasākumiem bērniem un pusaudžiem ir pieejama RCB blogā bērniem www.bibliotekabērniem.blogspot.com, kur ir lasāmi īsi interesantāko pasākumu apraksti, aktuālie aicinājumi piedalīties aktivitātēs, visu RCB pasākumu bērniem kalendārs utt.

2013.gadā RCB aktīvi iesaistījās nacionālajās un starptautiskajās lasīšanas veicināšanas programmās. Nozīmīga ir LNB lasīšanas veicināšanas programma **”Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2013”** (”Bērnu žūrija”), kurā piedalījās RCB Bērnu literatūras nodaļa un 20 filiālbibliotēkas (no 26), citas RCB filiālbibliotēkas programmā iesaistījās netieši, nodrošinot pakalpojumu – pieejamību ”Bērnu žūrijas” grāmatām. Lai nodrošinātu visu kolekcijas grāmatu pieejamību visās filiālēs, **RCB ir iegādāti 967** grāmatu eksemplāri (29 nosaukumi katrā filiālē 1-2 eksemplāri), no **LNB saņemti 9** eksemplāri. Lai gan RCB iepirkto izdevumu skaits ir nozīmīgs, tomēr bibliotekāri norāda, ka grāmatu kolekcijas eksemplāru skaits nav pietiekošs, lai nodrošinātu visus lasīt gribētājus – interesentus un arī skolēnus, kuriem ”Bērnu žūrijas” grāmatas ir iekļautas skolas brīvlaikā lasāmo grāmatu sarakstos vai kuriem skola ir pieteikusi dalību programmā, bet skolas bibliotēkā nav veikts kolekcijas grāmatu iepirkums. RCB ”Bērnu žūrijā” galvenokārt iesaista individuālos dalībniekus, ne klašu kolektīvus, jo 1-2 grāmatu eksemplāri nav pietiekoši, lai visi grāmatas paspētu izlasīt laicīgi. Bērnu līdzdalības programmā veicināšanai tika veidotas Power Point prezentācijas (RCB Imantas filiālbibliotēka un filiālbibliotēka ”Strazds”), tapa bērnu veidots plakāts (RCB Torņakalna filiālbibliotēka), tika rīkotas akcijas (RCB Bērnu literatūras nodaļa) un literāras spēles (RCB filiālbibliotēka ”Zvirbulis”). Bibliotēkās radās domubiedru grupiņas, kas vēlējas tikties – veidojās ”Bērnu žūrijas” klubiņi. Tikšanās reizēs eksperti lasīja skaļi grāmatu fragmentus, pārrunāja izlasīto, piemēram, ”Baidēšanās stundā” RCB Pļavnieku filiālbibliotēkā tika lasīti baisākie grāmatu fragmenti, bet pasākumā ”Iepazīsti seno Rīgu kopā ar Runci Maurīciju” RCB Imantas filiālbibliotēkā grāmatas lasījumu papildināja bērnu veidoto stāstu lasīšana. Ekspertu grupas apmeklēja Rīgas Cīrka izrādi (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka), animācijas filmu studiju, izdevniecību ”Liels un mazs” (RCB Bērnu literatūras nodaļa). Pasākumi notika gan skolā, kas ļāva piepulcēt lielāku dalībnieku skaitu (RCB Daugavas filiālbibliotēka), gan Esplanādē - grāmatu lasīšana ārpus bibliotēkas (RCB Bērnu literatūras nodaļa). Populāri katru gadu ir programmas noslēguma pasākumi, kuros dalībnieki saņem atzinības rakstus, balvas.

Foto: Baisais spoku vakars RCB Pļavnieku filiālbibliotēkā

Foto: ”Bērnu žūrijas” ekspertu tikšanās RCB Šampētera filiālbibliotēkā

”Ziemeļvalstu bibliotēku nedēļa” ir viens no veiksmīgākajiem starptautiskiem lasīšanas veicināšanas projektiem Latvijā. ”Rīta stundās” – pasākumos bērniem - piedalījās RCB Bērnu literatūras nodaļa un 15 filiālbibliotēkas. Atbilstoši gada tematam ”Ziema Ziemeļos”, grāmatu fragmentu skaļos lasījumus papildināja Ziemeļvalstu tautu spēles un rotaļas, viktorīnas (RCB Juglas, Sarkandaugavas filiālbibliotēka), sniegpārslīgu, sniegavīru zīmēšana, veidošana (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka un filiālbibliotēkas ”Strazds”, ”Zemgale”), Ziemeļvalstu dabas, ģeogrāfijas, tautu iepazīšana un faktu meklēšana interneta resursos.

RCB līdzdalība citās programmās un akcijās:

- **Nacionālās identitātes un integrācijas programmas** realizēšana (izstādes un pasākumi visās filiālēs);
- akcija **”Pasaule t@vā bibliotēkā – UNESCO Pasaules mantojuma izzināšana”** (RCB filiālbibliotēka ”Strazds”);
- Net Safe Latvia konkurss **”Radošais pasākums par drošību Internetā manā bibliotēkā - 2013”** (RCB Šampētera filiālbibliotēka un filiālbibliotēka ”Strazds”);
- **E-prasmju nedēļa Latvijā** (RCB Imantas, Šampētera filiālbibliotēkas);
- **RCB telts ģimeņu pasākumā ”Uzgavilēsim priekšpilsētai!”** – radošas darbnīcas bērniem Daugavas promenādē (RCB Daugavas, Ķeņģaraga, Grīziņkalna filiālbibliotēkas un filiālbibliotēkas ”Pūce”, ”Rēzna”);
- **RCB telts bērnu un jauniešu pasākumā ”Nāc un piedalies!”** Vērmanes dārzā (skat. nodaļu ”Veiksmīgākās lasīšanas veicināšanas aktivitātes”);
- spēle **”GPS koordinātu mednieki”** Jauniešu mēneša ietvaros (RCB filiālbibliotēka ”Vidzeme”);
- LNB akcija **”Tautas grāmatu plaukts”**.

Foto: RCB telts ģimeņu pasākumā ”Uzgavilēsim priekšpilsētai” Daugavas promenādē

Pasākumi pirmsskolas vecuma bērniem

Regulāras attīstošas un izglītojošas programmas pirmsskolas vecuma bērniem tika organizētas vairākās filiālēs – "Kāpēcīšu skola" 8 nodarbības nedēļā RCB Imantas filiālbibliotēkā; "Bērnu rīti" 2 reizes mēnesī RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā; katru otrdienu priekšā lasīšanas nodarbības mazuļiem kopā ar vecākiem un 1 reizi mēnesī logopēda konsultācijas RCB Ķengaraga filiālbibliotēkā, u.c. Mazuļu rotaļu stūrīšos papildus rotaļlietām un spēlēm bija novietotas tematiskas krāsojamās lapas, tika organizētas bērnu darbiņu izstādes. Strādājot ar bērnodārzu bērniem, populāri bija tematiski pasākumi ar priekšā lasīšanu, radošām aktivitātēm, spēlēm, rotaļām, viktorīnām (RCB Ilģuciema, Mežciema, Pļavnieku, filiālbibliotēkas un filiālbibliotēkas "Pārdaugava", "Strazds", "Zvirbulis"), interesantas bija tikšanās ar rakstniekiem, grāmatu ilustrāciju veidotājiem - I.Sproģi, I.Zanderi, M.Cielēnu (RCB filiālbibliotēka "Rēzna"), I.Lūsi (RCB Bērnu literatūras nodaļa) u.c. Ja bērnodārza darbinieki nevarēja atvest bērnus uz nodarbībām RCB filiālbibliotēkās, bibliotekāri viesojās grupiņās, kur mazuļus iepazīstināja ar jaunākajām un skaistākajām grāmatām (RCB Ciekurkalna, Ķengaraga filiālbibliotēkas u.c.). Pēc audzinātāju pieprasījuma, lasīšanai bērnodārzā, tika veidotas un izsniegtas tematiskas grāmatu un bērnu žurnālu kopas (RCB Grīziņkalna, Daugavas filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Vidzeme").

Interesants pasākums:

- "Vizi, vizī, Metenīti" : saruna par latviešu tautas tradīcijām un to svinēšanu - PowerPoint prezentācija; rotaļas; nodarbība ar maskām; mājas uzdevums vecākiem (RCB Imantas filiālbibliotēka).
- "Ziema pasakās, dzejoļos un mūsu fantāzijās" : pārrunas par dabu un dzīvniekiem ziemā - dzejoļu un pasaku skaļā lasīšana; mīklas; spēles "Zaķītim salst" un "Ko es darišu ziemā?" (ar rokas lellēm); radošā darbnīca "Zaķītis ziemā" (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka).

Foto: Nodarbība mazuļiem RCB Pļavnieku filiālbibliotēkā

Foto: Pasākums bērnodārza bērniem RCB filiālbibliotēkā "Zemgale"

Pasākumi jaunākā skolas vecuma bērniem

RCB un tās filiālbibliotēkās tradicionāli darbs ar sākumskolas skolēniem tiek veikts visaktīvāk. Pasākumos 1.-4. klašu kolektīviem izmantotas atraktīvas metodes un formas, biežāk – akcijas, konkursi, viktorīnas, radoša darbošanās - krāsošana, zīmēšana u.c. Populāri kļuvuši pasākumu cikli, kuros vienu pasākumu turpina nākošais, piemēram, pasākumi par Valdi Rūmnieku RCB filiālbibliotēkā "Vidzeme", kur vispirms bērni iepazīna rakstnieka grāmatas, tad piedalījās konkursā, veidoja ilustrācijas rakstnieka grāmatām, iestudēja ludziņu, bet pasākumus noslēdza tikšanās ar rakstnieku (RCB filiālbibliotēka "Vidzeme") vai pasākumi par R.Blaumaņa grāmatas "Velniņi" tēmu - viktorīna par R.Blaumani un viņa darbu "Velniņi", teatrāla priekšnesuma sagatavošana, bet pēdējā nodarbībā - tikšanās ar grāmatas ilustratoru A.Staku (RCB Pļavnieku filiālbibliotēka) u.c. Kā arvien, populāri bijuši pasākumi par dabu, dzīvniekiem, Latvijas valsts nozīmīgajiem notikumiem un svētku dienām, tautas tradīcijām, tikšanās ar populārām personām, rakstniekiem – L.Dreiži, L.Pastori, S.Kvaskovu, D.Ozoliņu, V.Rūmnieku, J.Zvirgzdiņu, U.Ausekli, I.Sproģi, V.Štelmaheri, Ā.Rozentālu, J.Beļajevu, N.Erdmani-Stārstu, V. Novikovu, S.Semjonovu u.c. Raksturīgi, ka, vairāk nekā iepriekš, bija pieprasīti pasākumi par profesijām, t.sk. bibliotekāra profesiju (RCB Bolderājas, Imantas, Pļavnieku, Šampētera filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Pūce") un novadpētnieciski apskati, ekskursijas (RCB Daugavas, Grīziņkalna, Ķengaraga filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Pūce").

Interesants pasākums:

- "Kā viss sākās": novadpētniecības pasākums par Ķengaraga vēsturi - lai pastāstītu bērniem par tik sarežģītu tēmu, tika izmantotas kartona figūriņas - Bīskaps Alberts un Zobenbrāļu ordeņa bruņinieki, zvejnieks Ķenga un mūķenes no Mazjumpravas muižas u.c. Svarīgāko vēsturisko notikumu atstāstījums tika veidots vieglajā valodā - fakti un ziņas par objektiem, kuru šobrīd vairs nav, pārrunas par vietām, kurām ikdienā paejam garām (RCB Daugavas filiālbibliotēka).
- "Miķeļdienas gadatirgus" – "tirgus laukumu" iekārtošana; saldumu, rokdarbu, rudens ražas prezentēšana; degustācija; pārrunas pie izstādes; recepšu saraksta veidošana datorā (RCB Mežciema filiālbibliotēka).

Pasākumi vidējā skolas vecuma bērniem (pusaudžiem)

Lai bibliotēkā veidotu pusaudžiem saistošu vidi un tā veicinātu grāmatu iepazīšanu, speciāli iekārtotas telpas ir RCB filiālbibliotēkā "Pārdaugava" un Ķengaraga filiālbibliotēkā, bet vairākās filiālēs izveidots tematiskais kārtojums. Raksturīgi, ka RCB palielinājies pusaudžiem organizēto pasākumu skaits. 5.-6. klašu skolēni ir visaktīvākie dalībnieki lasītāju klubos, labprāt piedalās bibliotēku akcijās, konkursos, viktorīnās, radošās nodarbībās (skat. nodaļu "Interesu grupu darbs"). Klašu kolektīvi iepazīnuši bibliotēkas katalogus, datubāzes (skat. nod. "Uzziņu darbs, informācijas pakalpojumi, informācijas prasmju un iemaņu attīstīšana"), piedalījušies izzinošos tematiskos pasākumos, novadpētniecības ekskursijās. Atsaucoties skolu pieprasījumam, tika veidotas gan literārās stundas par rakstniekiem un viņu daiļradi (RCB Čiekurkalna, Ķengaraga filiālbibliotēkas), gan tematiski pasākumi par aktualitātēm valstī, piemēram, pasākums "Ceļojums, kas saucas EURO" RCB Pļavnieku filiālbibliotēkā. Skolēni pasākumos iepazīnuši dažādas profesijas un to pārstāvjus – dramaturģus, aktierus, žurnālistus, māksliniekus, rakstniekus, programmētājus, friziermeistari, ornitologu, cirka mākslinieku u.c. Populāri bijuši izklaides pasākumi, piemēram, "Helovīns" – sejiņu apgleznošana, jautrie uzdevumi, šausmu stāstu lasījumi tumsā ar lukturīšiem RCB Daugavas filiālbibliotēkā; praktisko padomu stundas, piemēram, nodarbība "Ko darīt ar maniem matiem?" - kā sarīkot ballītes, uzposties RCB Bišummuižas filiālbibliotēkā un īsfilmas veidošana pasākumā "Cieni sevi un citus internetā" RCB filiālbibliotēkā "Pārdaugava" (bērnu izveidotā īsfilma ir publicēta www.biblioteka.lv) u.c.

Interesanti pasākumi:

- "Talants + darbs + veiksmes = panākumi": pusaudžu veidota literatūras izstāde un tematisks pasākums par viņu elkiem – aktieriem un mūziķiem, kurā pašu sagatavotās prezentācijas un priekšnesumi mijās ar viktorīnu; spēli "Mēmais šovs" (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka).
- "Bruņinieks – viduslaiku varonis un sliktais zēns" – stāstījums un prezentācija par viduslaiku bruņinieku tikumiem un likumiem, divkaujām, ieročiem; bruņnieciskas rotaļas; viktorīna (RCB Imantas filiālbibliotēka).

Pasākumi vecāko klašu audzēkņiem (jauniešiem)

Pasākumu organizēšanā vecāko klašu skolēnu kolektīviem, populārākās ir bijušas bibliotekārās stundas, kurās stāstīts par RCB pieejamo datubāzu daudzveidību, to izmantošanu (skat. nod. "Uzziņu darbs, informācijas pakalpojumi, informācijas prasmju un iemaņu attīstīšana"). Jauniešiem lietderīgas bijušas tematiskās stundas - dzejnieku daiļrades iepazīšanas ar līdzdalību konkursā (RCB Mežciema filiālbibliotēka), jauno grāmatu apskati (RCB Čiekurkalna filiālbibliotēka). Bibliotēkās vidusskolēni iepazīna dažādas profesijas un to pārstāvjus – dzejniekus, literātus (RCB Ķengaraga filiālbibliotēka), datorspeciālistus - (RCB filiālbibliotēka "Strazds" un RCB ārējais apkalpošanas punkts "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS), tulkotāju (RCB Daugavas filiālbibliotēka), hokejistu (RCB ārējais apkalpošanas punkts "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS), vēsturnieku (RCB filiālbibliotēka "Zemgale") u.c. Dažu RCB filiālbibliotēku bibliotekāriem jauniešus izdevies iesaistīt pasākumos interesentiem – radošos projektos "Dodam vārdu jaunajiem" (dzejas un mūzikas pasākumu cikls ar jauno autoru piedalīšanos) un "Nacionālais romānu rakstīšanas mēnesis", kas notika RCB Bērnu literatūras nodaļā, skolas literārā žurnāla jauno autoru dzejas lasījumos RCB Imantas filiālbibliotēkā u.c. Bibliotēkas iesaistījušās arī jauniešu biedrību pasākumos (RCB Grīziņkalna filiālbibliotēka) un atsevišķos projektos - "Imanta Ziedoņa studija", kad RCB ārējā apkalpošanas punktā "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS sadarbībā ar uzņēmumu "Tilde" telpa tika iekārtota kā studija, lai varētu ieskaņot I.Ziedoņa dzeju (tika veikti pavisam 37 ieraksti).

Interesanti pasākumi:

- 12. klašu skolēnu ekskursija uz Microsoft Latvia ofisu - Microsoft Latvia telpu iepazīšana; Windows 8 prezentācija; stāstījums par jaunākajām operētājsistēmām; Kinect spēles (RCB filiālbibliotēka "Strazds").
- "Tehnoloģijas ir legāls dopings" - informācija par Stīvu Džobu un Apple produkciju; saruna par jaunajām tehnoloģijām; prāta mīklas par internetu un datoriem; literatūras izstādes apskats (RCB Juglas filiālbibliotēka).

Foto: Tikšanās ar jauno rakstnieci L.Dreiži RCB Bērnu literatūras nodaļā

Foto: 12. klases skolēni iepazīst Microsoft Latvia ofisu (RCB filiālbibliotēka "Strazds")

Ģimenes iesaistīšana lasīšanas veicināšanā

Ģimenes iesaistīšana bērna lasīšanas veicināšanā ir ļoti nozīmīga, tāpēc 2013.gadā RCB tika akcentēta šī darba veikšana vairākos virzienos:

- informācijas par bibliotēkām, pakalpojumiem un krājumu izplatīšana izglītības iestādēs – skolās, bērnudārzos (RCB Bišumuižas, Čiekurkalna, Imantas, Jaunciema, Biķernieku, Ķengaraga, Sarkandaugavas filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Zvirbulis");
- bērnu vecāku informēšana par bibliotēku, tās pakalpojumiem – piedalīšanās vecāku sapulcēs (RCB Imantas, Ilģuciema, Juglas, Ķengaraga, Sarkandaugavas filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Zemgale");
- tematisks plaukts vecākiem bērnu nodaļā (RCB Ilģuciema, Imantas, Juglas, Šampētera filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Pārdaugava"), tematiska mape ar padomiem vecākiem (RCB Ķengaraga filiālbibliotēka);
- bērnu grāmatu kopu un literatūras izstāžu izvietošana pieaugušo nodaļā (RCB Ilģuciema, Juglas, Sarkandaugavas filiālbibliotēkas un filiālbibliotēka "Vidzeme");
- ģimenes iesaistīšana izstāžu veidošanā, piemēram, bērnu un vecāku radošo darbu (apsveikumu kartītes, dāvanu kastītes, eglīšu rotājumi, rotaļlietas) izstāde "Idejas Ziemassvētku dāvināšanas priekam" RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā; fotogrāfiju konkurss ģimenēm "Mans Torņakalns" RCB Torņakalna filiālbibliotēkā; ģimenes kolāžas veidošana RCB Imantas filiālbibliotēkā u.c.;
- pasākumi ģimenēm - bērniem kopā ar vecākiem, vecvecākiem RCB ārējā apkalpošanas punktā "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS, RCB Imantas, Ķengaraga, Mežciema filiālbibliotēkās un filiālbibliotēkā "Zemgale" (skat. arī nodaļu "Pasākumi pirmsskolas vecuma bērniem");
- seminārs vecākiem un visiem interesentiem "Kā padarīt mūsu bērnus laimīgus?", kas notika sabiedriskā projekta "Laimīgā bērnība" ietvaros par tēmām - lasīšanas nozīme, bērnu un vecāku attiecību uzlabošanās ar lasīšanas starpniecību RCB Bērnu literatūras nodaļā (publikācija par pasākumu pieejama RCB izdevumā "Jaunas Vēstis"

http://www.rcb.lv/UserFiles/File/Jaunas_Vestis/2013/Jaunas_Vestis_Nr9_2013.pdf.

Raksturīgi, ka piedaudzis to vecāku skaits, kas piedalās bibliotēku rīkotajās aktivitātēs bērniem, īpaši nodarbībās mazuļiem – iesaistīšanās grāmatu fragmentu priekšā lasīšanā (RCB Ķengaraga filiālbibliotēka), līdzdalība spēlēs, rotaļās. Vecāki vēlas, lai bērni lasītu, arvien vairāk jūtama lasīšanas vadība, kad vecāki izvēlas bērniem lasāmvielu, rosina viņus piedalīties programmās, akcijās.

Foto: Atvērto durvju diena Imantas filiālbibliotēkā

Foto: Svētki ģimenei RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēkā

Interesanti pasākumi:

- "Ģimeņu diena bibliotēkā" : radošā darbnīca "Jautrā grāmatzīme mammai/tētim" - svētku koncerts; ģimeņu kopīga dziedāšana un dejošana; konkurss "Draudzīgākā ģimene"; jautras spēles un stafetes; čaklāko mazo lasītāju apbalvošana ar ielūgumiem uz Leļļu teātri; cienasts (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka).
- "Mūsdienu bērni un lasīšana" : piedalīšanās lasīšanas veicināšanas pasākumā bērnu vecākiem grāmatnīcas "Polaris" lasīšanas kafejnīcā (TC "Domina") - pārrunas ar vecākiem par bērnu lasīšanas veicināšanu; ieteikumi, kā ieinteresēt dažāda vecuma bērnus un pusaudžus lasīt; grāmatu apskats; atbildes uz jautājumiem (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka).

Bibliotēkas lasītāju interešu izpēte

Lai noskaidrotu lasītāju intereses, apmierinātību ar bibliotēkas pakalpojumiem un to kvalitāti, 2013. gadā RCB veikti vairāki lokāli pētījumi:

- bērnu literatūras nodaļas krājuma atbilstība lietotāju vēlmēm, viedoklis par bibliotēkas rīkotajiem pasākumiem - aptaujā piedalījās 72 respondenti. Viņi norādīja, ka vēlētos, lai bibliotēkā būtu vairāk grāmatu (50%), spēļu grāmatu, filmu un multfilmu (30%), žurnālu (25%), komiksu (24%), mūzikas disku un galda spēļu (21%), grāmatu mazuliem (19%), datorspēļu (18%), klausāmgrāmatu (12%). Vislielākā interese ir par izklaidējošiem pasākumiem (spēlēm, atrakcijām u.c.) – 74%, attīstošiem pasākumiem (radošās darbnīcas, viktorīnas u.c.) – 39%, pasākumiem ar bērnu sagatavotiem priekšnesumiem – 36%, pasākumiem ar pieaicinātiem māksliniekiem – 33%. Lasīšanas veicināšanas pasākumi, piemēram, skaļā lasīšana, tikšanās ar rakstniekiem u.c. ieinteresētu tikai 25% no visu aptaujāto skaita (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka);
- aptauja "Trīs labākās lietas bibliotēkā", kurā piedalījās 36 bērni un pusaudži, kuri norādīja, ka labākās lietas bibliotēkā ir bagātīgais grāmatu klāsts (50%), interesantie pasākumi (30%), jaukas un atsaucīgas bibliotekāres (15%), bet tikai 5 % par labu lietu bibliotēkā nosauca datorus (RCB filiālbibliotēkā "Zemgale");
- pasākumi, kuros bērni vēlētos piedalīties - aptaujā 48 respondenti norādīja, ka labprāt bibliotēkā skatītos kino, piedalītos radošajās darbnīcās, tiktos ar sportistiem, populāriem dziedātājiem, latviešu un ārvalstu rakstniekiem Bērniem patīktu, ja bibliotēkā notiktu rotaļu mašīnu modeļļu sacensības, Lego likšanas konkurss, skaistuma dienas (RCB ārējais apkalpošanas punkts "Saulaino dienu bibliotēka" BKUS);
- vai bibliotēku interneta vietnes ir populāras - aptaujājot 25 bērnus ir noskaidrots, ka tikai 1 no viņiem zina par RCB blogu bērniem, bet 8 zina par LNB digitālo bibliotēku bērniem "Lasāmkoks" (RCB filiālbibliotēka "Rēzna");
- bērnu attieksme pret lasīšanu, viņu vēlme piedalīties bibliotēkas akcijā - aptaujas 25 dalībnieki atzina, ka viņiem patīk lasīt (96%). Mājās ir daudz grāmatu, bet par lasošākajiem savā ģimenē uzskata – sevi, mammu un vecmāmiņu. Brīvajā laikā meitenēm grāmatu lasīšana tika ierindota pirmajā vietā, kur par interesantākajām tika atzītas pasakas, bet zēniem pirmajā vietā bija televizora skatīšanās, datorspēles un tikai pēc tam - lasīšana. Zēnu iecienītākā lasāmviela - dažāda veida enciklopēdijas (RCB filiālbibliotēkā "Pūce").

Bērni labprāt piedalījušies nelielās ekspressaptaujās, piemēram, "Labs ieradums" vasarā" - ēst saldējumu, peldēties, doties uz jūru, sportot, lasīt, braukt ar riteni, priecāties un labi pavadīt laiku, piedalīties ballītēs, strādāt un pelnīt naudu u.c. (RCB Bērnu literatūras nodaļa) u.c.

Interešu grupu darbs

2013.gadā nozīmīgs RCB darbības virziens, strādājot ar bērniem un jauniešiem, bijis interešu grupu darbs. Gandrīz visās RCB filiālēs tika organizētas regulāras vai atsevišķas nodarbības, aicinot tajās piedalīties visus interesentus. Parasti pasākumu norises laiks – skolas brīvlaiki, darbdienu pēcpusdienas, kad bērni beiguši mācības skolā, arvien biežāk aktivitātes tiek organizētas sestdienās. Pasākumi, kuros var piedalīties jebkurš, ir populāri. Daudziem bērniem bibliotēka kļuvusi par pulcēšanās vietu, kas apliecina - viņiem te ir interesanti. Nodarbību visiem interesentiem organizēšanā izmantotas daudzveidīgas pasākumu metodes un formas:

- **lasītāju klubi:**

- "Bērnu žūrijas eksperti" (skat. nodaļu "Pasākumi dažādām vecuma grupām");
- "Mūsu sētas bērni" - 37 pasākumi : radošās darbnīcas, konkursi, ekskursijas, tematiski pasākumi, viktorīnas, tikšanās ar rakstnieci E.Gulbi, Dailes teātra aktieri D.Grūbi (RCB filiālbibliotēka "Zvirbulis");
- "Gudrinieciņi" – 2 reizes mēnesī atraktīvas rotaļas, viktorīnas, spēles, stāstījums par kādu konkrētu tēmu, mēneša labākā lasītāja un pareizo viktorīnas atbilžu iesniedzēja apbalvošana (RCB Jaunciema filiālbibliotēka);
- "Bibliotēkas draugi" – 1 reizi mēnesī aktīvu skolēnu, domubiedru tikšanās, lai organizētu pasākumus bibliotēkā (RCB Mežciema filiālbibliotēka);
- "Pumpurēni" - reizi divos mēnešos radošas nodarbības (RCB filiālbibliotēka "Rēzna");
- "Burtu pavēlnieki" – 5 radošas literatūras stundas (RCB Bērnu literatūras nodaļa);
- meiteņu klubs "Avene" – 5 radošas nodarbības un meiteņu sarunas (RCB Bērnu literatūras nodaļa);
- "Lotes latviešu valodas klubiņš" – 1 reizi nedēļā latviešu valodas apmācību kurss pirmsskolas vecuma bērniem rotaļu veidā, izspēlējot sadzīves situācijas un izmantojot grāmatu tekstus, sarunas (RCB Juglas filiālbibliotēka);
- "Vides eksperimenti" - 1 reizi nedēļā interesantas nodarbības bērniem sadarbībā ar Rīgas Dabas zinību skolu (RCB Ilģuciema, Juglas, Šampētera filiālbibliotēkas);
- "Lapaspušu melnajā caurumā" - jauno lasītāju klubā pulcējas bērni, kas nebija pieteikušies "Bērnu žūrijā", bet arī vēlējās tikies, lai pārrunātu izlasītās grāmatas, ieteiktu tās vienaudžiem (RCB Imantas filiālbibliotēka).

Foto: "Mūsu sētas bērniem" sarunas ar aktieri D.Grūbi (RCB filiālbibliotēka "Zvirbulis")

Foto: Pēc mācībām skolā RCB Jaunciema bibliotēkā tiekas klubiņa "Gudrinieciņi" dalībnieki

- **radošās nodarbības** ir kļuvušas par vienu no populārākajām pasākumu formām, dažās filiālēs tās ir bijušas regulāras nodarbības (RCB filiālbibliotēkā "Vidzeme", RCB Bērnu literatūras nodaļā, RCB Ķengaraga filiālbibliotēkā), citās – atsevišķi pasākumi:
 - **dažādu lietu izgatavošana** - "Rotālietu pasaulē" (CB Čiekurkalna filiālbibliotēka), "Roku lelle" (RCB Bērnu literatūras nodaļa), "Dāvana bibliotēkas eglītei" (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka), "Raibais puķupodiņš" (RCB filiālbibliotēka "Rēzna"), "No veca-jauns" (RCB Bērnu literatūras nodaļa), "Pogosim atkal!" (RCB Bišumuižas filiālbibliotēka), "Mārtiņdienu lellītes" (RCB Daugavas filiālbibliotēka), "Krāšosim, veidosim savu ziedu dārzul!" (RCB Mežciema filiālbibliotēka), dāvanīņas un apsveikumi māmiņām un tēviem (RCB filiālbibliotēka "Pūce"), vainadziņu pišana (RCB Biķernieku filiālbibliotēka), taureņi, zvaigznes no plastikāta pudelēm (RCB Ķengaraga filiālbibliotēka) u.c.;
 - **zīmēšana** – "Uzzīmē savu vasaras taureni!" (RCB Imantas filiālbibliotēka), "Sapņu pilsēta: Rīgas kaķi" (RCB Grīziņkalna filiālbibliotēka), "Dinozauru zīmēšanas diena" (RCB filiālbibliotēka "Pārdaugava") u.c.;
 - **veidošana, locīšana, līmēšana** – "Kur ir tava lidmašīna?" (RCB Ilģuciema filiālbibliotēka), "Ziedi, ziediņi..." (RCB filiālbibliotēka "Zemgale"), kukaiņi, simtkājiši, sniegpārslīņas (RCB filiālbibliotēka "Pūce"), "Origami – papīra locīšanas māksla" (RCB filiālbibliotēka "Strazds" un Ķengaraga filiālbibliotēka);
 - **radošu darbu veidošana** - grāmatas ilustrēšana (RCB Pļavnieku filiālbibliotēka), darbošanās ar krāsainu sāli (RCB filiālbibliotēka "Pūce"), īsu stāstiņu sacerēšana (RCB Bišumuižas filiālbibliotēka) u.c.
- **akcijas:**
 - "Foto pie eglītes" - vecāki kopā ar bērniem fotografējās pie greznotas Ziemassvētku eglītes, pārgērbjoties piedāvātajos pasaku varoņu tērpos. Pēc tērpu izvēlēšanās bija jāveic uzdevums - izstādē jāizvēlas grāmatu, kas piemērota tērpam (RCB Ķengaraga filiālbibliotēka);
 - "Dzejas stunda bibliotēkā" – katrs, kas uz bibliotēku atnāk laikā no plkst. 16.00 līdz 17.00 un noskaita dzejoli, saņem balvu (RCB Čiekurkalna filiālbibliotēka);
 - "Grāmatu TOPS 1" – grāmatu lasīšana, vērtēšana izdevumiem krievu valodā (līdzīgi kā "Bērnu žūrija" grāmatām latviešu valodā), "Grāmatu TOPS 2" grāmatu lasīšana, vērtēšana paralēli izdevumiem gan latviešu, gan krievu valodās (RCB filiālbibliotēka "Pūce");
 - "Gada lasītājs" - katru mēnesi un vēlāk gada beigās bibliotēkas vislasošākā bērna noteikšana, apbalvošana (RCB Čiekurkalna, Jaunciema filiālbibliotēkas);

Foto: Novadpētniecības ekskursija (RCB filiālbibliotēka "Zemgale")

Foto: Skaļā lasīšana parkā (RCB Bērnu nodaļa)

- "Nezināmā grāmata" jaunu un nezināmu grāmatu saņemšana (RCB Mežciema filiālbibliotēka);
- "Ēnu nedēļa bibliotēkā" – bibliotekāra ikdienas darba iepazīšana un iesaistīšanās darba procesos (RCB filiālbibliotēka "Pārdaugava");
- "Spīcas ziņas!" - bibliotekāres aktivitātes skolā (RCB Bērnu literatūras nodaļa);
- "Kam es saku paldies?" - vēstules rakstīšana Starptautiskajā paldies dienā - uz sagatavotas lapas varēja uzrakstīt, kuriem trīs cilvēkiem un par ko grib pateikt paldies (RCB Šampētera filiālbibliotēka) u.c.
- **viktorīnas, mīklas:** "Paldies latīņam!" (RCB Torņakalna filiālbibliotēka), "Š.Perro pasaku pasaulē" (RCB Čiekurkalna filiālbibliotēka), "Ziema nepārsteigs!" (RCB Jaunciema filiālbibliotēka), "Esi piesardzīgs ar uguni!" (RCB Imantas filiālbibliotēka), "Ko mēs zinām par Rīgu?" (RCB Mežciema filiālbibliotēka), "Iepazīsti euro" (RCB Pļavnieku filiālbibliotēka), "Pazīstamākās pasaku princeses" (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka), "Mīlestība – tas ir spēks" (CB filiālbibliotēka "Zvirbulis"), "Zini vai mini! : Juglas apkaime" (RCB Juglas filiālbibliotēka), "Ekoloģiski tīra spēle" (RCB filiālbibliotēka "Pārdaugava"), "Iepazīsti savu pilsētu : UNESCO pasaules mantojuma objekts –Vecrīga" (RCB Biķernieku filiālbibliotēka), "Valsts svētki" (RCB filiālbibliotēka "Pūce"), "Viktorīna par rūķiem" (RCB filiālbibliotēka "Vidzeme") u.c.;
- **koncerti:** bērnu ansambļu, mūzikas skolas audzēkņu uzstāšanās (RCB Imantas, Ķengaraga, Pļavnieku, Sarkandaugavas filiālbibliotēkas un filiālbibliotēkas "Zemgale", "Zvirbulis", "Pārdaugava");
- **bērnu radošo darbu izstādes;**
- **citas metodes un formas:**
 - Xbox 360 Kinect datorspeļu turnīri (RCB Šampētera, Sarkandaugavas filiālbibliotēkās);
 - iestudējumi, teātris – "Kā tikt pie saldumiem bibliotēkā?": bērnu un pusaudžu patstāvīgi sagatavots iestudējums (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka);
 - jautājumu un atbilžu albums - bibliotekāres ilustrētais albums ar jautriem un āķīgiem jautājumiem par dažādām tēmām, uz kuriem bērni raksta atbildes (RCB Daugavas filiālbibliotēka);
 - radio vadāmo modeļu demonstrējumi, sacensības un spēles (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka);
 - jauno dzejnieku, kuri publicējas skolas elektroniskajā jaunrades žurnālā, konsultēšana (RCB Imantas filiālbibliotēka).

Foto: Dzejoļu konkurss RCB filiālbibliotēkā "Pārdaugava"

Foto: Antīkais teātris RCB Daugavas filiālbibliotēkā

Darbs ar bērniem ar īpašām vajadzībām

Sabiedrības integrācijas projekta "Bibliotēka – integrācijas veicinātāja Rīgā" ietvaros 2013. gadā izveidoti nozīmīgi materiāli vieglajā valodā - RCB lietošanas noteikumi, kas bērniem palīdzēs labāk saprast savus pienākumus, atbildību, tiesības (publicēti RCB mājaslapas www.rcb.lv sadaļā "Pieejamība visiem") un digitālā prezentācija bērniem "Ielūgums uz bibliotēku" (publicēta RCB blogā bērniem <http://bibliotekaberniem.blogspot.com/p/noteikumi.html>).

Rīgā ir 12 speciālās skolas², 30 speciālās pirmsskolas izglītības iestādes³ un dienas rehabilitācijas centri bērniem ar īpašām vajadzībām. Vairākumam no specializētajām iestādēm ir sekmīga sadarbība ar kādu no RCB filiālbibliotēkām. Ieskatam paveiktajā, dažas no realizētajām RCB filiālbibliotēku aktivitātēm bērniem ar īpašām vajadzībām:

- grāmatu apmaiņa 2 reizes mēnesī, tematiskie pasākumi rehabilitācijas centra bērniem (RCB Čiekurkalna filiālbibliotēka);
- bibliotekārā stunda vieglajā valodā "Kas ir bibliotēka?" un pasākumi ar kustību rotaļām, rotaļām ar vārdiem, skaņām (RCB Juglas filiālbibliotēka);
- radošas aktivitātes : rotaļas, kustību un prāta spēles (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Rēzna");
- dalība starptautiskajā projektā PHOTOYOUTH bērniem ar īpašām vajadzībām (fotoizstādes organizēšana), tematisks pasākums "H.K.Andersena pasakas" (RCB Ilģuciema filiālbibliotēka);
- tematiskie un izklaides pasākumi (RCB Daugavas filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Strazds");
- koncerti (RCB filiālbibliotēkas "Rēzna", "Zvirbulis")
- bērnu un jauniešu ar īpašām vajadzībām darbu izstādes (RCB Šampētera filiālbibliotēka un filiālbibliotēka "Strazds") u.c.

Veiksmīgākās lasīšanas veicināšanas aktivitātes

RCB telts bērnu un jauniešu svētkos Vērmanes dārzā "Nāc un piedalies!", kur darbojās trīs radošo nodarbību komandas:

- "Mēlesmežģu meistardarbnīca" : ātrlasīšana, repošana, dzejoļa improvizācija – teātris, dzejas sacerēšanas konkurss, burtu blēņas un burtu izgatavošana no dabas materiāliem;
- "Rūķi blēņojas" : rūķi grāmatās, rūķu un viņu mices izgatavošana, rūķa blēņu stāsts, viktorīna par rūķiem;
- "Krāsainā bibliotēka" : jautrais Body Art, pirkstiņleļļu izgatavošana, improvizācijas teātris, vēlējumi Gudrajai pūcei, spēles un... joka pēc alfabēts.

Pasākumā RCB pārstāvēja Bērnu literatūras nodaļas, Daugavas, Imantas, Sarkandaugavas filiālbibliotēku un filiālbibliotēku "Vidzeme", "Rēzna" bibliotekāri (publikācija par pasākumu lasāma RCB izdevumā "Jaunās Vēstis" http://www.rcb.lv/UserFiles/File/Jaunas_Vestis/2013/Jaunas_Vestis_Nr8_2013.pdf).

Novadpētniecības ekskursijas "Pirmā pastaiga pa Vecrīgu" izstrādāja un maršrutus aprobēja Rīgas Centrālās bibliotēkas Pieaugušo literatūras nodaļas darbinieki. Ekskursiju mērķa grupa ir Rīgas un Latvijas pilsētu, pagastu skolu audzēkņu un pieaugušo grupas. Dalībniekiem pusotras stundas laikā tiek piedāvāta iespēja apskatīt nozīmīgākos

² <http://dati.e-skola.lv/Katalogs/RigaSkolaSVSpec>

³ <http://dati.e-skola.lv/Katalogs/RigaPirmsskola>

Vecrīgas kultūras un arhitektūras pieminekļus un noklausīties informāciju par to kultūrvēsturiskajām īpatnībām. 2013. gadā Vecrīgu izstaigāja ne tikai RCB Bērnu nodaļas un filiālbibliotēkas „Avots” programmas ”Bērnu žūrija” dalībnieki, bet arī Blīdenes pamatskolas 5.-9. klašu audzēkņi, Iecavas vidusskolas ”Bērnu žūrija” finālisti, Valmieras profesionāli tehniskās vidusskolas audzēkņi, Gulbenes pamatskolas un Rīgas 88. vidusskolas 6. klases un Bēnes vidusskolas 8. klase, Kūku pamatskolas audzēkņi u.c. (kopā gada laikā novadīta 21 ekskursija).

”Kāpēcīšu skola” – regulāras nodarbības mazuļiem RCB Imantas filiālbibliotēkā (gada laikā notikušas 110 nodarbības 4 grupām, katrai reizi nedēļā). ”Kāpēcīšu skola” veiksmīgi darbojas jau 20 gadus, tajā bērni (no 5 līdz 7 gadiem) iepazīst grāmatas un uzzina, cik tās ir nozīmīgas, apgūst prasmi formulēt jautājumus, klausīties un uzklusēt citus, pārvar nedrošību, bailes izteikt savu viedokli, gūst pirmās lasīšanas prasmes, veidojas lasīšanas ieradumi. Pasākumos tēmas iepazīšana mijas ar spēlēm, rotaļām, praktisko darbošanos, bet noslēgumā tiek dots mājasdarbs, kura veikšanā jāiesaista vecākus (nodarbību metodes un formas lasāmas RCB izdevumā ”Jaunās Vēstis” http://www.rcb.lv/UserFiles/File/Jaunas_Vestis/2013/Jaunas_Vestis_Nr9_2013.pdf).

Izpētīts, ka 60% no bijušajiem ”kāpēcīšiem” pašreiz ir filiālbibliotēkas visaktīvākie lasītāji.

Lasītāju klubiņa ”Avene” tikšanās RCB Bērnu literatūras nodaļā, kur pulcējās 9-12 gadus vecas meitenes no Rīgas, Saldus, Ogres, Jaunjelgavas un Jelgavas novadiem. Radošajā darbnīcā meitenes izgatavoja grāmatzīmes un piekariņus ar savu elku foto un notika fotosesijas, kuru laikā meitenes varēja iejusties aktrišu un fotomodeļu lomās, izspēlējot dažādas dzīves situācijas. Bija iespēja uzdot jautājumus saviem elkiem un žurnāla veidotājiem, uz kuriem atbildes vēlāk tika publicētas žurnāla lapās. 2013. gadā notikušas 5 klubiņa ”Avene” tikšanās.

Foto: RCB telts bērnu svētkos Vērmanes dārzā

Foto: Latvijas novadu bērni iepazīst Vecrīgu (RCB Pieaugušo nodaļa)

Problēmas bibliotēku darbā ar bērniem un jauniešiem, to iespējamie risināšanas ceļi

2013. gada darba pārskatos tiek raksturotas darba ar bērniem un jauniešiem problēmas:

- jārisina jautājumi, kas saistīti ar autortiesību ievērošanu (mūzikas atskaņošana pasākumos, grāmatu vāku foto izmantošana publicitātes materiālos u.c.); fizisko personu datu aizsardzību (bibliotēkas pasākumu foto ievietošana mājaslapā u.c.). Vēlams izstrādāt skaidrojošo materiālu par informācijas veidošanu, izplatīšanu publicitātes materiālos un sociālajos tīklos;
- darbā ar bērniem nepieciešami papildus finansu līdzekļi – interesantu pasākumu, radošu darbnīcu organizēšanai, balvām, kas ir ļoti veicina bērnu līdzdalību konkursos, akcijās;
- bibliotēkas vadītājam jāapzinās darba ar bērniem nozīmība, bet bibliotekāram, kas strādā ar bērniem, jāpatīk šim darbam un tas jā dara ar aizrautību. Darbs ar bērniem nav viegls, tāpēc daudzi bibliotekāri nevēlas to veikt;
- "...trūkst sadarbības ar skolu bibliotēkām, lai saskaņotu ieteicamo literatūru vasarā. Bērnu vecāki ir neapmierināti, ka dažas lasīt ieteiktās grāmatas nav pieejamas nevienā Rīgas bibliotēkā. Nereti skolotāji iesaka pārāk vecus izdevumus, kuriem identiski jaunāki izdevumi nav iepirkti." (RCB Imantas filiālbibliotēka);
- "Problēma ir tā, ka vasaras periodā nestrādā skolu bibliotēkas, līdz ar to bērniem nav pieejami "Bērnu žūrijas" un ieteicamās literatūras resursi. Publiskās bibliotēkas nevar nodrošināt bērnus ar šo literatūru. Tie, kas paņēmuši grāmatas, tās nenodod laikā, dažkārt - daudz ilgāk un paliek ilgstoši parādnieki. Vecāki grib, lai bērni paņemtās grāmatas izlasa, tādēļ atbalsta termiņu kavēšanu." (RCB Juglas filiālbibliotēka)
- "Nepietiekošs datoru skaits Bērnu literatūras nodaļā, esošo datoru slikts tehniskais stāvoklis. Problēmsituācijas sakarā ar pusaudžu un jauniešu uzvedību bibliotēkā." (RCB Sarkandaugavas filiālbibliotēka)

Rīgas Centrālās bibliotēkas direktore

Dz. Šmita

Rīga, 2014. gada 19.februāris

Pārskatā izmantoti RCB filiālbibliotēku arhīvu un D. Ģeibakas (RCB Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja) foto.

RCB struktūrvienību pārskatus apkopoja RCB Bibliotēku dienesta galvenā speciāliste I.Stranga